

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., TOREK, 13. MARCA (MARCH 13), 1945 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 51 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Srditi boji ob reki Reni; ruske čete zavzele trdnjavsko mesto Kuestrin

Američani ujeli 63,173 Nemcev v ofenzivi ob reki Reni. Pet zavezniških armad drži 150 milj dolgo fronto od holandske meje do Koblenza. Novi bombni napadi na nemška mesta in industrijska središča.—Sovjetske sile prodirajo proti Gdanskemu zalivu. Moskva naznani okupacijo 250 nemških naselbin. Nova ruska ofenziva v bližini Moravske Ostrave.—Ameriške letelce trdnjave metale bombe na Nagojo, japonsko industrijsko središče

PARIZ, 12. marca.—Iz Berlina javljajo, da so čete prve ameriške armade prekoračile reko Reno na dveh novih krajih severno od Remagena in da so zagnale 50,000 mož in na tisoče tankov v ofenzivo v južnem delu Porurja.

LONDON, 12. marca.—Maršal Stalin je v odredbi dneva naznanil, da so ruske čete okupirale Kuestrin, zadnje nacistično trdnjavsko mesto v prodiranju proti Berlinu.

Druga ruske čete so obkrožile Gdansk in Gdinijsko v poljskem koridorju ob Baltiku.

Pariz, 12. marca.—Ene prve in devete ameriške armade so ujele 63,173 Nemcev v ofenzivi na ozemlju ob reki Reni, pravi uradno poročilo. Prva armada je ujela 33,795 Nemcev, deveta pa 29,378.

Nemška mesta na vzhodni strani Rene, katera so zasedle čete prve ameriške armade, so Linz, Unkel, Rheinbreitbach, Bruchhausen, Ohlenburg, Erpel, Luedsdorf in Hoenningen. Nemci so poslali 47 bombnikov v akcijo, da razbijejo most Ludenj, na reki Reni pri Remagen, po katerem drve ameriške sile v notranjost Nemčije. Ameriški letalci so sestrelili 23 nemških bombnikov, pet pa poškodovali.

Berlin poroča o ljutih bitkah pri Honneffu, dve milj od Remagena. Ameriške oklopne kolone so izvršile enajst naskokov na nemške pozicije.

Zavezniške sile se pripravljajo za prekoračenje Rene na severnem koncu fronte. Kanadske in ameriške čete so strle odpor ostankov nemških vojaških posadk pri Weselu. Pet zavezniških armad je v akciji proti sovražniku na 150 milj dolgi fronti ob Reni od holandske meje na severu do Koblenza na jugu.

Kolone tretje ameriške armade, katere poveljnik je general George S. Patton, drže trideset milj dolgo črto ob reki Moselle med Koblenzom in Trierjem. Pri Koblenzu se ta reka izteka v Reno. Koblenz je važen industrijski center in ima čez 80,000 prebivalcev.

Tretja armada se pripravlja na sunke, katerih cilj je okupacija Saarske industrijske kotline in Palatinata, Bawarska. Poročila trdijo, da je poveljstvo nemških sil odredilo evakuacijo civilistov.

Odredba generala Eisenhowerja, da morajo zavezniški zdrobiti vse nemške sile v trikotu ozemlja na zapadni strani Rene, je skoro izpolnjena. Te sile so v pasti in vse kaže, da bodo kmalu uničene.

Ameriški in britski letalci so ponovno bombardirali nemška mesta in industrijska središča. Britski letalci so vrgli čez pet tisoč razstrelivnih in zažigalnih bomb na Essen v Porurju, kjer so ogromne Kruppove orožne tovarne.

Drugi roji zavezniških letal so metali bombe na Berlin, Hamburg, Bremen, Harburg, Kiel in Monakovo. Le neznatno število nemških letal se je dvignilo v zrak in spopadlo z zavezniški.

London, 12. marca.—Sovjetske sile, ki operirajo na zapadni strani Gdanske, pristanišnega

Japonci priznali kritično situacijo

Lutkarska vlada v Indokini

Washington, D. C., 12. marca. Vodilni japonski ministri — premier Koiso, mornarični in vojni minister — so v svojem govoru v parlamentu, ki se je sestel v izrednem zasedanju, priznali kritično vojno situacijo. Tako pravi radijsko poročilo iz Tokija.

Poslancem so razkrili detajle prodiranja ameriških čet na Filipinih, bitk na otoku Iwu in bombnih napadov na Tokio in druga japonska mesta. V svojih govorih so naglašali tudi možnost invazije japonske celine po ameriških četah.

Izredno zasedanje parlamenta je bilo sklicano na pritisk zaskrbljenih politikov, ki so zahtevali od vlade, naj pojasni realno vojno situacijo. Premier Koiso je dejal:

“Ako sodimo dogodke na osnovi brezobzirne strategije sovražnika, ki razpolaga z ogromnimi oboroženimi silami in materialom, se moramo pripraviti na obrambo pred invazijo japonske celine. Sovražnik se je odločil za hitro končanje vojne. Letalske operacije so se poostrele in naša mesta so tarča skoro neprestanih bombnih napadov. Sovražni letalonosci so koncentrirani v bližini naše dežele.”

Feldmaršal Sugijama, vojni minister, je tudi naglašal nevarnost invazije japonske celine, zaeno pa je dejal, “da bo ta dan priložnost za uničenje invaderjev.”

Drugo poročilo omenja raztegnitev japonske kontrole v francoski Indokini. V provinci Anam je bila ustanovljena Japoncem naklonjena vlada in ta je že razglasila svojo neodvisnost od francoske vlade. Radio Tokio je naznanil, da so japonske vojaške avtoritete zahtevale od siamske vlade, naj takoj zapre mejo od Indokini in razoroži francoske čete, ki so prekoračile mejo.

MARŠAL TITO NAZNANIL SVOBODNE VOLITVE

Jugoslavija postane federativna država

ZVISAŠJE ŽIVLJENSKEGA STANDARDA

Belgrad, Jugoslavija, 12. marca.—Belgrad je zdaj mesto ljudi neustrašnega duha, ljudi, ki so izvojevali svobodo, imajo program in gledajo z odločnostjo v bodočnost.

Program je orisal maršal Tito, predsednik nove jugoslovanske vlade, v svojem govoru po radiu. On je naznanil, da se bodo vršile svobodne volitve v vseh pokrajinah po osvoboditvi. Volitve bodo splošne in tajne za federalno in državne skupščine.

Jasno je, da bo Jugoslavija postala federativna država na podlagi programa, katerega je sestavila skupščina narodne osvoboditve. Ta določa tudi mestne in okrajne volitve. Vse kaže, da bodo jugoslovanska ljudstva po dolgi borbi dobila splošno priznanje v obliki resničnih demokratičnih pravic. Tito je izjavil, da bodo civilne svobodščine vključevale svobodo tiska, govora, vere in zborovanja.

Dasi se je vlada odločila za kaznovanje izdajalcev in kvizlingov, je Tito naglasil, da samo želja po maščevanju ne bi garantirala notranjega mira. Rekonstrukcija dežele mora igrati važno vlogo v vladnem programu.

“Strahovito razdejano deželo, fizično in ekonomsko, zahteva reguliranje ekonomskega življenja,” je dejal Tito. “Vladni program določa privatna podvzeta s pravnimi lastništvom in iniciativno. Ker je ljudstvo doprineslo največje žrtve v vojni, je bistvena dolžnost vlade zvišanje življenjskega standarda delavskega razreda.”

V smislu določenega programa se bodo izvajale reforme. Ljudje bodo dobili zemljo in poljedelne stroje. Program vključuje tudi socialno zavarovanje.

Neki prijatelj Jugoslavije je dejal, da bo imela država najboljšo vladno, odkar obstoja, če bo uveljavila le dvajset odstotkov začetnega programa.

Hitler spet apelira na ljudstvo

Uničenje defetistov v vojaških vrstah

London, 12. marca.—Diktator Hitler je naslovil nov apel nemškemu ljudstvu in armadam, naj se fanatično in odločno bore do konca kljub udarcem, katere dobivajo. Dejal je, da so zavezniški pijani zmag, kar jih bo končno pogubilo.

Apel je bil izdan ob deseti obletnici uveljavljanja splošne konskripcije v Nemčiji za vojaško službo. To je bilo kršenje verske pogodbe. Takrat je Hitler stopil na pot, ki je privedla Nemčijo v sedanjost vojno.

Hitler je zahteval uničenje defetistov v vojaških vrstah. “Samo oni, ki ne zaslužijo zmage, so poraženi,” je dejal. “Mi vidimo na vzhodu in zapadu, kaj preti nemškemu ljudstvu. Naša naloga je jasna. Ta je odločen odpor proti sovražnikom, ki naj traja toliko časa, da se bodo razcepili in se izmučili, nakar jih bomo zdrobili. Leto 1918 se ne sme ponoviti, ker vemo, kakšna usoda nas bi zadel. Sovražnik, pijan zmag, ne skriva svojih namenov. Ti so popolno uničenje nemškega ljudstva.”

Diktator je ponavljal stare fraze, “da se je Nemčija začela oboroževati potem, ko so naši sovražniki odbili njene ponudbe za razorožitev. Zveza med židi, kapitalisti in boljševiki ograža Evropo. Rusija je zgradila ogromno oboroženo silo, da podjarmi vso Evropo.”

Zarota proti colombijski vladi odkrita

Bogota, Kolumbija, 12. marca.—Zarota, katere cilj je bil strmoglavljenje vlade predsednika Lopeza Pumareja pred volitvami, je bila odkrita. Polcija je aretirala čez 50 zarotnikov, med temi več vojaških častnikov.

Hirohito na listi vojnih zločincev

London, 12. marca.—Japonski cesar Hirohito bo prišel na listo vojnih zločincev. Komisija Združenih narodov, ki preiskuje vojne zločine, ima v seznamu več japonskih vojnih zločincev.

Domače vesti

Oblaki

Chicago.—Glavni urad SNP-PJ so zadnje dni obiskali: Frank Klun iz Chisholma, Minn., Anton Debeve iz Sheboygana, iz Jolietta pa Mary in Louis Zeleznikar, Olga Erjavec in John L. Jevitz.

Novi grobovi na zapadu
Hudson, Wyo.—Tukaj je umrl Frank Jugovic, star 59 let in doma iz Stare Loke na Gorenjskem, odkjer je prišel v Ameriko pred 31 leti. Bil je član društva 10 SNPJ. Zapušča ženo in dva sinova.—Teden pozneje je pa umrl v bolnišnici Gregor Kalan, star 96 let in doma od Škofje Loke. Bil je član ABZ.

Padel na Filipinih
Eveleth, Minn.—Dne 3. febr. je v bitki za Manila padel John Haece ml., sin družine John Haece, star 23 let in član društva 69 SNPJ. V službi Strica Sama je bil od septembra 1943, prej pa je delal v Clevelandu. Poleg staršev zapušča sestro in brata (pri mornarici).

Ranjen v vojni
Breezy Hill, Kans.—Pri poletu nad Avstrijo je bil 7. febr. resno ranjen T/Sgt. John Graener, sin družine Joseph Graener, ki je služil na bombniku. Kroga ga je zadel v nogo nad kolonom in se nahaja v bolnišnici v Italiji. Star je 21 let in v Italijo je bil poslan lanskega avgusta.

Iz Minnesote

Duluth, Minn.—V bolnišnici St. Mary's se nahaja Angela Blatnik, tajnica društva 206 SNPJ iz New Dulutha, kakor tudi Zora Radosovich, članica SNPJ.—V Boweyju je umrl George Mavrn, star 79 let, ki je prišel na Ely pred okrog 50 leti in bil med ustanovitelji KSKJ. Doma je bil iz vasi Čaplena Poljana na Dolenjskem. Nekdo je imel gostilno, zdaj pa malo farmo.—Umrl je tudi Jack Krmpatic v naselbinu Carson Lake, star 77 let.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Umrl je Frank Bambič, star 63 let in doma iz Malega loga pri Loškem potoku, odkoder je prišel v Cleveland pred 32 leti. Tukaj ne zapuša sorodnikov, v starem kraju pa dva brata.—Od 19. jan. je na zapadni fronti proglašal stotnik Nicholas Opalich, sin družine Michael Opalich iz Collinwooda, ki je služil v tretji armadi. K vojakom je šel marca 1941, preko morja pa v decembru 1943. V vojni so tudi njegovi trije bratje—George na zapadni fronti, Michael na Filipinih in Daniel v Indiji.—V Angliji je bil 24. dec. ranjen Sgt. Edward Zeitz, ki je služil na bombniku kot topničar in je zdaj zopet v akciji. On je sin družine John Zeitz iz Collinwooda. K vojakom je šel aprila 1943, preko morja pa preteklega avgusta.—V bolnišnici Cleveland Clinic se nahaja Anna Pieman, ki je bila operirana.—Na zapadni strani mesta je umrl v sredo Mike Erjavec, star 64 let in član društva 264 SNPJ in SDZ.—V Nemčiji je bil 7. jan. ranjen Sgt. Stavanja, sin družine Joseph Stavanja iz Collinwooda, star 25 let. V armadi je od marca 1941 in preko morja od lanskega decembra.—Charlotte Zadnik je bila obveščena, da je bil 26. dec. v Belgiji ranjen njen mož poročnik Anton F. Zadnik, sin družine Anton Zadnik. Pri vojakih je od oktobra 1940 in preko morja od lanskega julija.

Bombe padale na švicarska mesta

Bern, Švica, 12. marca.—Vlada poroča, da so letala, katerih identiteta ni bila ugotovljena, metala bombe na Bazel, Curih in druga švicarska mesta. Na Bazel je padlo 20 zažigalnih bomb, ki so zantile požare. Šest letal je metalo bombe na Curih, ki so ubile štiri in ranile čez dvajset ljudi.

RUMUNIJA DOBILA SEVERNO TRANSILVANIJO

Sovjetski listi izražajo zaupanje v novo vlado

ZASČITA PRAVIC MANJŠIN

Moskva, 12. marca.—Severna Transilvanija, delež plena, katerega je Hitler poklonil Ogrski, je bila vrnjena Rumuniji. Maršal Stalin je naslovil pismo novi rumunski vladi, katere predsednik je Petru Groza, da je ozemlje v obsegu 17,400 kvadratnih milj vrnjeno Rumuniji v smislu pogojev premirja, ki je bilo sklenjeno 12. septembra preteklega leta. Vsebinska Stalinovega pisma je bila pravkar objavljena.

Stalin je informiral Grozo, da bo morala njegova vlada prevzeti odgovornost za vzdrževanje miru in zaščito pravic narodnostnih manjšin v severni Transilvaniji.

Predsednik nove rumunske vlade je dal zagotovilo, da bo ščitil pravice manjšin na osnovi demokratičnih načel, enako pravnosti in pravičnosti za vse prebivalce in zdrževal red in mir.

Sovjetski listi izražajo zaupanje v novo rumunsko vlado, zaeno pa so naglasili, da sabotaja in terorizem v severni Transilvaniji pod prejšnjo vlado premiera Nikolaja Radescuja sta bila odgovorna, da ta provinca ni bila prej vrnjena Rumuniji. Stalinovo pismo pravi med drugim:

“Zanašamo se, da bo nova rumunska vlada, ki je dobila vodstvo dežele, prevzela popolno odgovornost za vzdrževanje miru in reda v severni Transilvaniji, garantirala pravice manjšinam in skrbela za pravilno funkcioniranje krajevnih ustanov. Sovjetska vlada je uverjena, da bo Rumunija izpolnila svoje obljuge.”

Pravda, glasilo komunistične stranke pravi, da so ruske čete prevzele kontrolo nad severno Transilvanijo potem, ko je prejšnji rumunski režim demonstriral svojo nesposobnost pri zatiranju sabotaže in terorizma. Ogrska je dobila severno Transilvanijo v avgustu 1. 1940, ko se je postavila na stran nacistične Nemčije. Rumunci tvorijo 58 odstotkov prebivalstva severne Transilvanije. Število Madžarov je čez milijon.

Francoski admiral obtožen izdajstva

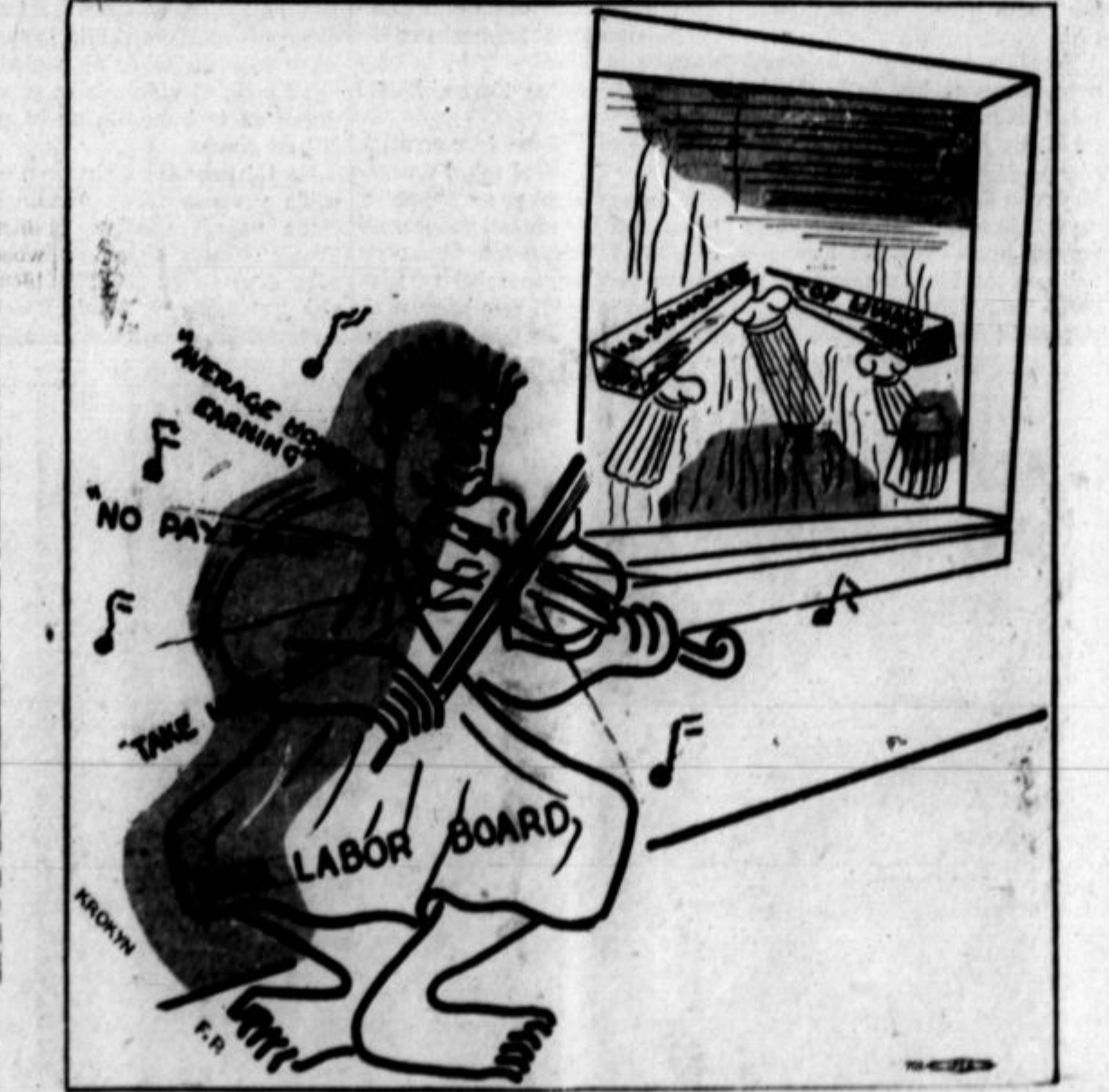
Pariz, 12. marca.—Admiral Jean Pierre Esteve, ki je bil guvernir Tunizije, ko so ameriške in britske čete invadirale severno Afriko, bo postavljen pred sodišče na obtožbo izdajstva. On je pomagal nemškim četam pri organiziranju odpora proti Američanom in Angležem. Sodni svet tvorijo trije sodniki.

Murray svari pred katastrofo

Washington, D. C., 12. marca.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je dejal, da bo ameriško ljudstvo stalo pred katastrofo v dobi preureditve industrije, če vlada ne bo dovolila zvišanja mezd, ker se cene stalno dvigajo. On je nastopil pred senatnim odsekom za bančne zadeve, ki razpravlja o načrtu kontrole cen.

Vatikan zanika pogajanja z Moskvjo

Rim, 12. marca.—Vatikan je zanikal poročila, da se pogaja s sovjetsko Rusijo. Zadevna poročila so objavili nekateri italijanski listi.

Vojni delavski odbor posnema slavnega Nerona. Mezne formule malega jekla se drži kot klobč teles. Dasi cene—in profiti!—stalno lezejo kvišku. Pa pravijo, da v Ameriki ni razredov in razredne vlade!

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Odmevi iz Washingtona

Zadnje dni je bilo v Washingtonu vse veselo, burbonci in "new-dealovci," ko je Roosevelt imenoval vojnega ekonomskega direktorja Freda M. Vinsona za novega načelnika vladne Rekonstrukcijske finančne korporacije. Senat ga je takoj potrdil brez vsake opozicije, čeprav ni bankir, in čestital mu je tudi Henry A. Wallace.

Od strani burboncev ni bilo pričakovati kakšne opozicije, kajti oni smatrajo Vinsona za "safe" državnika—100% na strani "free enterprizerjev," veleprofitarjev in izkoriščevalcev delavstva. "Newdealovci," kolikor jih je še in kakršni so že, pa so najbrže bili veseli, da se je umaknil kot direktor vojne ekonomije, ker je napravil precejšen "mess." Gotovo pa so tega veselili delavski voditelji.

In Vinson je napravil "mess" predvsem na polju vladne mezdne politike, katere on sicer ni določal, marveč je le izvajal instrukcije Bele hiše. Valed vedno večje pritiska s strani organiziranega delavstva za revizijo vladne mezdne politike, se je pričel šibiti tudi vojni delavski odbor a tem, da je zadnje čase skušal obhoditi formulo malega jekla z raznimi "frinžnimi" ali postranskimi priboljški. To je bilo le vrženje male drobtinice za potolaženje delavstva, drugače pa se odbor trdno drži mezdne formule malega jekla.

Ampak Vinson je na ukaz Bele hiše delavskemu odboru—prav za prav delavstvu—tudi tukaj stopil na prste z dekretom, da postranski priboljški lahko stopijo v veljavo le tedaj, če jih odobri direktor administracije za kontrolo cen; slednji pa lahko to stori le pod pogojem, da ne bo nobenega zvišanja cen radi teh priboljškov. Če se cene zvišale radi večjih dobičkov, Vinsona to ni brigalo.

Predno je Vinson zapustil svojo pozicijo, je šel še korak dalje in izdal dekret, po katerem omejuje tudi postranske priboljške—zvišanje plač na drugem in tretjem štuhi, liberaliziranje plačanih počitnic, "upgrading" pri delu ali promoviranje v boljše plačane pozicije ali dela in podobno.—To potezo je zdaj storil največ proti Lewisu, proti majnarjem.

S tem je Vinson zamrznil tudi postranske priboljške. To je storil, ko je bil že imenovan na novo pozicijo. Da-li je to storil na ukaz Bele hiše ali na lastno pest, bo razvidno v bližnji bodočnosti, kajti njegovo mesto je zavzel W. H. Davis, dosedanji načelnik vojnega delavskega odbora, ki je bil z Vinsonom v konfliktu.

Ce se bo tega dekreta držal tudi Davis, potem bo to dokaz, da je ta dekret prišel iz Bele hiše—iz tiste hiše, ki je lani obljubila Philipu Murrayju, da bo vladna revidirala mezdno politiko in dovolila izenačenje plač s cenami. Vsaj tako je dejal Murray na lanskem konvenciji avtne unije CIO: "Kakor gotovo sem tukaj pred vami, tako gotovo bodo zvišane tudi plače..." Namignil je, da se bo to zgodilo mogoče že pred volitvami, sigurno pa takoj po predsedniških volitvah.

Ampak Murray in Green še sedaj čakata na izpolnitev te predsedniške obljube. In kot izgleda, bosta še čakala. Administracija pač ve, da ima oba v svojem žepu—in na splošno vse organizirano delavstvo. Zato vse skupaj lahko pita le s praznimi obljubami. Od vseh vrhnjih delavskih voditeljev to igro razume samo—Lewis, ki se ne pusti blufati niti od visokih politikov. Zato tudi grme proti njemu.

Senat je zelo grdo zmrcvaril zahtevo militaristov in Bele hiše za splošno prisilno delo za vse moške od 18. do 45. leta starosti. Namesto da bi bil slepo sledil nižji zbornici, ki je dala militaristom vse, kar so zahtevali—tudi popolno kontrolo nad delavstvom kot je v veljavi v vseh totalitarnih državah—je začel preiskavati. Njegov odsek za vojne zadeve, ki je imel stvar v rokah, je brez posebne težave dognal, da je velika kriza o pomanjkanju delavcev zgolj—fabricirana.

Dognal je, da tu pa tam res manjka delavcev, toda na splošno ni nobenega pomanjkanja delovnih moči v deželi. Mnoga podjetja imajo na plačinski listi tudi več delavcev kot jih potrebujejo, kajti od tega delajo masten profit na račun vladne blagajne ali "cost plusa." Dognal je tudi, da statistika, katero sta predložila vojni in mornarični departement in kričala o velikem pomanjkanju delavcev, je bila povsem enostranska in napihnjena. Dalje je dognal, da tam, kjer produkcijska kvota ni bila dosežena, so še drugi vzroki—pomanjkanje materiala, spreminjanje produkcijskih načrtov, zvišanje produkcijskih kvot, slabo organiziranje dela in podobno. Ti zadržki so odgovorni za 78% produkcijskih nedostatkov in pomanjkanje delovnih moči samo 22%.

In tako je senatni odsek na vsej črti zavrgel zakonski osnutek nižje zbornice in prišel pred senat s svojim osnutkom. V glavnem ta osnutek le legalizira ukrepe vladne komisije za delovne sile in podvrča precej strogi kazni—\$10,000 globe in leto dni zapora ali oboje—one delodajalce, ki bi kršili ukrepe War Manpower komisije.

Senat je o tem vprašanju debatiral ves teden in končno s 63 proti 16 glasovom sprejel ta osnutek. Zda gre pred konferenčni odsek obeh zbornic, kakor tudi osnutek nižje zbornice. Ker je kongresnik May, ki je sponzoriral administracijski načrt, že izjavil, da nižja zbornica ne bo pristala na senatni osnutek, senat pa najbrže tudi ne bo pristal na Mayjev načrt, tedaj se zna zgoditi, da bo vsa stvar pokopana in "delavska kriza" bo ostala nerešena. Rešena pa bo dežela pred tem velikim korakom v totalitarstvo, v katerega jo skušajo potisniti militaristi, ki imajo ališne pojme o demokraciji kot—Hitlerjevi generali.

Glasovi iz
naselbin

KRIŽANA JUGOSLAVIJA

Chisholm, Minn.—Ta mesec bodo pretekla štiri leta, odkar je princ Pavel podpisal pogodbo s Hitlerjem. Hitler je tedaj nameraval pogotiti skozi Jugoslavijo svoje armade z namenom, da pomaga Mussoliniju in njegovim fašističnim armadam, katere so bile v veliki nevarnosti, da jih bodo hrabri Grki uničili.

Jugoslovansko ljudstvo, ki ni bilo simpatično Nemcem in Hitlerju, ni bilo zadovoljno s pogodbo, ki jo je podpisal Pavel s Hitlerjem. Hitro je spoznalo, da je bila tista pogodba največje izdajstvo v zgodovini Jugoslavije. Kralj Peter je nato pozval armado, naj stoji pripravljen, toda Hitlerjeva zverinska armada je z vso silo udarila v Jugoslavijo na cvetno nedeljo in kmalu premagala jugoslovansko armado, ki ni bila moderno oborožena.

Princ Pavel je pobegnil v Afriko še predno je Hitler prihrumel v Jugoslavijo, kralj Peter pa je pobegnil s svojo vlado takoj, ko je videl, da je njegova armada premagana. Petru je bilo tedaj 17 let in je bil premlad in neizkušen za vodstvo v takih kritičnih časih. Toda kar koli se je že zgodilo, s tem, da so se Jugoslavlani postavili v bran, so Hitlerju prekržili načrte in njegove armade so bile za gotov čas zadržane. Misli si je, Ogrsko, Rumunijo in Bolgarsko imam že v žepu, treba je spraviti v žakelj še Jugoslavijo, nato pa bo odprta pot v Grčijo, za Grčijo pa nad Rusijo. Vse je bilo na dlani. Računal je, da mora priti prihodno zimo v Moskvo. Ko bi bil pa z Rusijo opravil, se bi obrnil proti zapadu. Vedel je, da ne bo imel dosti dela s Francijo, Belgijo, Holandsko, Dansko in Norveško, kajti v teh deželah so mu pridno gladili pot njegov kvizlingi. Z angleško vlado pa je nameraval napraviti kompromis, namreč tak kompromis, da bi bila Anglija pod njegovim vplivom.

Tako je računal in sanjal Hitler in ni dosti manjkalo, da se niso njegovi načrti, uresničili. Ko bi enkrat imel pod seboj vso Evropo z Rusijo in Anglijo vred, bi bil zapovedal svojim pristajšem v Zedinjenih državah, da je dozorel čas, da napravijo preobrat. Hitler ima mnogo pristajšev v tej deželi. Kdor ne verjame, naj prečita knjigo "Under Cover", ki jo je po svojih izkušnjah spisal John Roy Carlson. Hitler ne bi imel velike sitnosti izkrcati svojih armad na ameriško celino, kajti pri temu mu bi pomagali kvizlingi, a ameriška vlada tedaj tudi ne bi bila posebeno dobro pripravljena za vojno. Pred vojno je imel Hitlerjev režim precej vpliva v Ameriki.

Torej cvetna nedelja bo v večnem spominu, ker je bil Hitler prisiljen napasti Jugoslavijo z orožjem. Kakor že zgoraj omenjeno, Hitler ni nikoli zavzel Moskve. Eden vzrokov, da je ni zavzel, je, ker se je vojaštvo po porazu jugoslovanskih armad v velikem številu razkropilo po gorah in potem napadalo iz zas

sed nemško vojaštvo in strateške točke. Nekatera skupine vojakov so se pridružile Draži Mihajloviču, druge pa partizanom.

Partizani so šli hitro na delo in razbijali strateške točke, rušili mostove, razdirali glavne železniške proge, municijska skladišča ter se oboroževali z orožjem, ki so ga vzeli nemškim in italijanskim vojakom.

Dolgo časa pa je vladala velika tajnost, kaj se prav za prav godi v Jugoslaviji. Spočetka je ves svet častil Dražo Mihajloviča kot velikega odrešenika jugoslovanskega ljudstva. Mnogi izmed nas smo to tudi verjeli, dokler nismo zvedeli, da se faktično bore proti sovražniku v Jugoslaviji partizani, katerim je na čelu Joseph Broz Tito. On ima danes armado, ki šteje 200,000 mož in žena, ki se borijo kakor levi in zadajajo vsepovsod sovražniku silne udarce. Razna poročila javljajo, da so ženske prav tako junaške, včasih celo bolj kot moški, in marsikateri Nemec je že pozabil dihati, ko se je srečal z jugoslovansko partizanko.

Partizani vedo, zakaj se borijo. Njih dežela je krasna in prebivalstvo mentalno zdravo in skupno se bore moški in ženske. Oni ne vprašajo, kaj si, katoličan, protestant, pravoslavni ali mohamedanec. Vsi skupaj imajo isti cilj: pognati sovražnika iz dežele.

Jugoslavija je krasna dežela. Obdana je z visokim gorovjem. V Julijskih Alpah kraljuje ovek Triglav, tam je večno beli Grinovec, poleg njega pa Ljubel in druge slovanske gore. In na Hrvaškem krasni Velebit! V Slavoniji pa krasna rodovitna polja, ki segajo daleč v Srbijo. V Dalmaciji pa je krasno Jadransko morje. In tista dalmatinska mesta ob jadranski obali so čudovito lepa. Kdo še ni videl starodavnega Dubrovnika, Splita, Boka Kotorske! Na primorskem obrežju pa je mesto Opatija in zapadno od Opatije krasna, kamnita Učka gora.

Sedaj pa se malo seznanimo s Titom. Rojen je bil na Hrvaškem. Njegov oče je bil kovač in Tito mu je v mladosti pomagal pri tej obrti in se razvil v močnega mladeniča. Sedanje ime Tito je dobil, ko ima navado dajati povelja z besedami "ti stori to, ti to, ti to!" Njegova povelja vojakom so zapovedovalna in morajo biti takoj izvršena. V prvi svetovni vojski je bil v avstrijski vojski, toda že po nekaj mesecih so ga ujeli Rusi in ga poslali v Omsk, Sibirijo. Dve leti pozneje je stopil v rdečo armado.

Po ruski revoluciji je šel v šolo v Moskvo, kjer se je učil jezikoslovja, obenem pa dobil ideje in znanje o komunizmu in njegovem razvoju. Tito je oženjen in ima sina Žarka, kateri je ruski vojak.

V Jugoslavijo se je povrnil l. 1925, kjer je pričel takoj z organiziranjem strokovne zveze, a jugoslovanske oblasti so ga radi tega zaprle za pet let. V zaporu je ves svoj čas porabil za učenje, zato je sedaj zelo učen mož.

Na tej prireditvi sta gotovo odnesla prvenstvo dva mladinska člana našega društva, in sicer Frank Tekstar, ki je sin predsednika društva št. 33 SNPJ Josepha Tekstarja, in Louis Rosen-

Poleg hrvaščine govori tudi nemško, rusko, češko, mongolsko, nekoliko francosko in tudi angleščino prilično dobro razume.

Tito je velik sovražnik fašistov in se je proti njim še pred vojno bojeval v Španiji in potem v Franciji. Ko pa je Hitler napadel Jugoslavijo, je takoj pričel z organiziranjem odpora proti Italijanom in Nemcem. Toda za partizane ne bi bilo lahko bojevati boja proti okupatorjem, kajti niso imeli modernega orožja. Da so ga dobili, so se podajali v velike nevarnosti in iz zasled napadali Nemce in Italijane ter jim pobrali orožje, municijo in živež.

Tito je 50 let star in po prepričanju komunist. V splošnem je zmeren, preudaren in zelo previden pri vsaki stvari. In prav zato je trn v peti tudi mnogim slovenskim "rapotačem", ker jim je znano, da se ne prodaja za kazarček rakije. Toda naj bo Tito kar koli že, resnica je, da se je izkazal kot velik strateg in izborn diplomat. To danes priznajo vsi, ki so kdaj prišli z njim v kontakt, zlasti ga hvalijo oni ameriški in angleški žurnalisti in vojak, ki so ga obiskali v njegovem vojaškem stanu. In ne samo to. Danes vsi zavezniški voditelji priznavajo, da so partizani in Tito veliko pomagali zavezniški vojski v boju proti nacifašizmu, dočim je Mihajlovič, ki je bil nekoč tako čislani, popolnoma pozabljen.

S krvavo cvetno nedeljo se je pričelo gorje in Golgota za jugoslovanski narod. Po štirih letih vojne je še vedno pretežni del Slovenije pod Hitlerjevo peto. Temu pa so v veliki meri krivi domači izdajalci, ki pomagajo Hitlerju in zagovarjajo njegov režim. Ampak tudi za te hlevske kvizlinge bo prišel dan plačila!

Jugoslovansko ljudstvo si bo priborilo svobodo in potem živelo v miru in prijateljstvu s svojimi sosedmi. Delo, k so ga izvršili partizani pod vodstvom maršala Tita, je ogromno in mi ga skoro ne moremo zapopasti. Cvetna nedelja naj ne bo nikoli pozabljena ne za jugoslovanski narod in ne za druge zavezniške narode! V teh kritičnih časih pa je tudi naša dolžnost, dolžnost vseh Jugoslovancev, ki smo raztrešeni po veliki Ameriki, da pomagamo temu junaškemu narodu, kateri pa je po vseh teh hudih borbah siromahen in lačen ter nujno potrebuje pomoči. Prispevajmo za WRFASSD in pa za SANS, kajti obe organizaciji delujeta za križani jugoslovanski narod.

Frank Klune, taj. št. 91 SANSa.

TO IN ONO IZ AMBRIDGEJA

Ambridge, Pa.—Dne 23. februarja je strokovni oddelek (Vocational department) tukajšnje srednje šole priredil v šolskem avditoriju veliko priredbo, v kateri je nastopilo 125 mladeničev in mladenk. Priredbe se je udeležilo 1,500 oseb. Vsi so se imenitno zabavali, kajti bilo je smešno in izobilju in če si pogledal okoli sebe, si videl, da se vsi držali za trebuh, da ne bi počili od smeha.

Na tej prireditvi sta gotovo odnesla prvenstvo dva mladinska člana našega društva, in sicer Frank Tekstar, ki je sin predsednika društva št. 33 SNPJ Josepha Tekstarja, in Louis Rosen-

NOČEM PLAČATI VEČ KOT
NAJVIŠJE URADNE CENE!
NE SPREJMEM RACIONIRANI
ŽIVL-AKO NE ODDAM ZNAMK!

berger, ki je sin Antona Rosenbergerja, tajnika podružnice št. 11 SANSa.

Naj še omenim, da je Rosenbergerjev sin Joseph pri pomorščakih na Havajih. Nedavno je bil povišan za četovodjo S/Sgt.

Pfc. Joseph Tekstar, Pvt. Vincent Svegel in S/c Frank Rosenberger so bili na 15-dnevnem dopustu. S/c Ignac Murshetz in Sgt. Edward Sumrak pa sta bila 30 dni na dopustu pri svojih starih.

Anton Žiberna, taj. št. 33.

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermine, Pa.—V Osageju, W. Va., sem naletel na Franka Žrjavca, kateri je ponovil Proletarca. Tudi neki Jerina, ki je imel brata v Claridgeju, Pa., je kupil dva koledarja, enega za sebe in enega za svojega prijatelja. Živita nekje v Pollandu, kjer pa se jaz malo kdaj ustavim.

Penkotovi pa so ponovili Prosveto. Tudi njih sin je pri vojakih in do sedaj še vedno zdrav. John Flere, ki je kupil dom v Osageju, je tudi ponovil Prosveto. Njegova žena je bila bolna, toda se ji povrača zdravje. Obiskal sem tudi rojakinjo Shine. Njeni sinovi so se izkazali veliki junaki v boju z Japonci. Za svojo hrabrost so prejeli razna odlikovanja. Eden sinov se je povzpel do čina kapetana, drugi pa do podpolkovnika.

Čevljar Železnik je tudi ponovil Prosveto, dasiravno mu še ni naročnina potekla. Povedal mi je, da se bo moral preseliti, kajti poslopje, kjer ima delavnico, je bilo prodano. Sedaj ne more najti primernega prostora v tisti bližini. Obiskal sem tudi Mary Zaiko, ki je sedaj vdova. Dejala mi je, da ji bo sedaj res dolg čas, ker gre njim zadnji sin k vojakom. Ponovila je Prosveto rojakinja Lenček. Tudi ona je vdova. Prosveto je ponovil moj stari prijatelj Fred Klopčič.

Ustavil sem se tudi v Cunsvilu pri predsedniku društva št. 388 SNPJ Franetiču, toda on je že ponovil naročnino na Prosveto in Proletarca. Hotel pa sem mu dostaviti Družinski koledar, ker ima v njem oglas, a dejal mi je, naj ga kar obdržim, ker ga je že kupil pri društvu. Dobra sem dejal, ga bom pa prodal in dal denar v podporo Proletarcu.

Pri Klunovih v Purslovu sem prenočil. Tudi oni so ponovili Proletarca. Bili so zelo žalostni, ker so dobili poročilo, da je pogrešan njih sin. Pri Selakovih v Star Cityju pa so prejeli poročilo, da se njih sin poročil v Angliji. Sodeč po poročilih, je ženska najbrže precej izobražena. Naletel sem že na več družin, katerih sinovi so se poročili v Evropi. Polagoma bo svet res postal ena sama velika družina. Tudi drugi sin Selakove družine je pri vojakih in je zdrav, Virginija pa je še vedno v Daytonu, O., kjer je v službi. Ena Selakovih hčera pa je v Star Cityju, njen mož pa je zaposlen kot mehanik v nekem drugem mestu, če se ne motim, v Baltimorju. Pozabil sem, ali je tudi on pri vojakih.

V Uniontownu sem se najprej ustavil pri Rupatu. Tudi ta družina je ponovila Prosveto za eno leto. Imajo precej izobražene sine, ki je pilot in po činu poročnik. Obiskal sem tudi Lojzeta Dornika, kateri pa je še vedno bolan. Njegovi sinovi so do sedaj menda še vsi zdravi.

Ustavil sem se tudi pri Antonu Sorliju, kateri sedaj živi v novi hiši. Ponovil je Prosveto. Ko je videl, da sem bil zelo zmučen od potovanja, me je z avtomobilom potegnil do Liparja. Rojak Lipar je tudi ponovil Prosveto in mi razložil, po kateri poti naj hodim, da bom prišel do mojih gostiteljev Močnikov. Poprej pa sem šel k Petru Pavloviču, toda ga nisem našel doma, žena pa je ponovila Prosveto in mi pokazala razne stvari, ki jih je poslal sin s Pacifika. On je pred nekaj leti prejel odlikovanje, ker je ujel nekega japonskega čast-

nika. Pri Močnikovih so mi pravili, da je eden njihovih sinov, ki je pri padelcih, bil že na vseh frontah, toda do sedaj se mu ni pripetila nobena nesreča. Njegov brat, ki je po činu kapetana, je nekaj bolan in pričakujejo, da bo prišel domov iz Anglije. Tudi Močnikovi so ponovili Prosveto. Prav tako rojakinja Rukše, katere ima tudi sinove v službi Strica Sama.

Iz Uniontowna sem se odpeljal s poluicno v Greensburg. Vožnja je vzela dve uri in pol. Ustavil sem se tudi v naši sosednji naselbini Aroni, kjer nisem bil že precej časa. Prodaj sem nekaj koledarjev, rojak Huttar pa je ponovil Prosveto. On je že star mož, a še vedno čita. Pravilo so mi, da je tajnik Rayer bolan že delj časa. Sedaj se nahaja pri hčeri, poprej pa je bil v bolnišnici. Tudi rojakinja Kotar je boleha.

Pri družini Golobič pa sem prejel \$6 za križano Slovenijo. Naši okolici pa so ponovili Prosveto Jože Mahkovec, Boštjančič in Jerajovi in Irwinu. Do Boštjančiča me je zapeljal Mahkovec. Boštjančič je kupil tudi Družinski koledar. Jerala pa je brat pokojnega Jerale iz Moon Runa. Pokazali so mi tudi sliko lepega in velikega vojaka, ki je sin Jennie Jerale iz Moon Runa. On je še vedno zdrav. Ponovil je Prosveto tudi George Lonarac, po rodu Srb, rojakinja Senich iz Wendela pa Proletarca.

Rojaki iz okraja Westmoreland, kaj pa z obleko za naše brate in sestre v stari domovini? Minilo je že mesec dni od seje federacije društev SNPJ, a do sedaj ni bil dostavljen še noben zavoj na mojem domu. Podpisani je bil kritiziran na federacijski seji, češ, da bi lahko skupaj zbrali veliko več obleke za storo domovino, ako ne bi tako hitel z odposiljativjo. Torej sedaj je čas, da prinesete ali pa pripeljete obleko in druge potreščine. Želim, da čim prej spravite kaj skupaj in prinesete na moj dom, kajti baš sedaj prihajajo apeli iz New Yorka, da čim več zberemo skupaj in čim več odposiljamo. Ako pa hočete poslati naravnost v newyorško skladišče, je tudi prav, glavno je, da pošljete!

Prav tako ne smemo pozabiti na denarne prispevke. Vsak dolar bo prišel prav našim bednim rojakom v stari domovini. Koliko denarja potrošimo za alkohol in druge stvari, ki človeku prav nič ne koristijo! Ali ne bi bilo bolje za tisti denar kupiti našim rojakom kruha, ki ga že potrebujejo? Ni nič čudno, da kapitalisti tako ravnaajo z delavci, kajti delavci sami nimajo bratskega čustva do trpinov. Baš to je eden vzrokov, da je zašel socializem v tako pasivnost. Vojne obsojamo, toda njih vzrokov ne maramo odpraviti. Ako predlagas na seji kakšno podporo za delavski list, pa ti morda kdo zaluci v obraz, češ, da socialisti nismo do sedaj še nikoli koristnega naredili.

Od sedaj naprej bo podpisani prav tako kot clelandski dopisnik razkrinkoval vse one, ki trdijo, da so napredni, a faktično ubijajo vsako stvar, ki stremi za napredkom. Kdor hoče agitirati proti vojniam, se mora strijnjati s socializmom. Druge peti ni, vse drugo je sleparija.

Naj še na koncu omenim, da sem do sedaj razpečal 360 Družinskih koledarjev, toda upravitelj Proletarca Pogorelec želi, da bi jih razprodal nad 400. Ne vem, kako bom dosegel to številko. On tudi želi, da bi šel prihodnji teden v Detroit. Morda bom šel, ako mi bo dopuščalo zdravje. Mogoče bom stopil malo tudi po državi Ohio.

Anton Zornik.

Nacisti so trdili, da je ni sile, ki bi mogla zavzeti Siegfriedovo obrambno črto. Toda anglo-ameriška sila je razbila tudi največje nemške utrdbe in si napravila pot proti Reni. Slika kaže ameriške vojak, ki prodirajo skozi utrdbe.

Slovenija v borbi za svobodo

Mirko G. Kuhel, tajnik SANSA

(Nadaljevanje)

VIII.

Edinstvo slovenskega naroda

Pred sedanjjo vojno je imel jugoslovanski del Slovenije manj kot 1.500.000 prebivalcev, izmed katerih je bilo več kot 80% kmečkoga stanu. Industrijskih delavcev je bilo v Sloveniji zelo malo. Skoraj en milijon Slovencev pa prebiva pod italijansko oblastjo v Primorju, Istri, na Goriškem ter pod Avstrijo (Nemčijo) na Koroškem in Štajerskem. To so pokrajine vzhodno od Vidma v Bistričju, v Rezijski dolini ter Goriška, Trzič, Trst in severna Istra.

Dolenjskem in Notranjskem je gospodaril Italijan. Nemci pa so pograbilili Gorenjsko in Štajersko in vse te pokrajine proglasili za redni del tretjega rajha.

Ti kvizlingi so bili v prvi vrsti belogardisti ali domobranci, kot se nazivajo sami. Vodi jih bivši general kraljeve jugoslovanske vojske Leo Rupnik, kateri je tudi izdelal načrte in nadzoroval utrjevanje Rupnikove obrambne črte na slovensko-italijanski meji.

Kakšna potratna denarja in nepotrebnega truda je bila ta črta, je vidno iz dejstva, da je previdni general Rupnik zelo skrbno shranil vse tajne podatke, načrte in informacije o utrdbah, ki so bile zgrajene za obrambo Slovencev pred italijanskim napadom, ter jih izročil Hitlerju in Mussoliniju. Njegova glavna pomagala sta sin Vuk Rupnik ter polkovnik Kren. Tem vojaškima voditeljema je dajal politične inspiracije ljubljanski nadškof Rožman in drugi iz klerikalnega tabora, ki so radi svojih cerkvenih in političnih pozicij uživali zaupanje med preproučenim kmečkim narodom.

Položaj v Sloveniji pred vojno

V predvojnih letih je belgrajska vlada omaloževala in zapostavljala blagor slovenskega naroda v prid Srbov in pokrajini, kjer so ti prevladovali. Skupščina je štela 625 članov, toda Slovenija je bila upravičena le do 25 poslancev. Če upoštevamo, da je Jugoslavija štela nekaj nad 15 milijonov prebivalstva, Slovenija pa nekoliko manj kot 1.500.000, tedaj je očitno, da porazdelba državnih poslancev ni bila ne pravična in ne demokratična. Sorazmerno številom prebivalstva bi Slove-nija morala imeti 10% zastopstva v skupnem številu 625 ali najmanj 62 poslancev; imela pa jih je le 25 ali 4%.

Slovenski politikaši so se vedno bolj pobirali za svoje posebne interese, kot pa za dobrobit svojega naroda. Dokaz temu je tudi njihovo stališče po invaziji, ko se je menda večina takozvanih "zastopnikov" naroda udinjala sovražni reakciji. Ljudstvo današnje sploh več ne zaupa voditeljem Krekovega in Čokovega tipa. V preteklosti je narod vedno imel priložnost izbirati svoje kandidate; to je storila stranka na krmilu.

Sicer pa se je v Sloveniji že vedno lahko v Belgrad, ako hoče, videti, kam romajo njegovi davci. Druge pravice v vladi itak ni imel. Ko je Ljubljana zaprosila, da bi v državni proračun vključili tudi potrebno vsoto za izgraditev novega poslopja za posušilnice, je bila zahteva ignorirana in vzel je mnogo let, predno je vlada odobrila nekaj denarja v ta namen.

Slovenske politične stranke niso bile velike niti privlačne. Razen Slovenske ljudske stranke, ki je v političnem življenju imela monopol od ustanovitve diktature naprej. Krščanski socialisti, katoliške obrtne zadruge, socialni demokrati ali socialisti in druge liberalne stranke niso imele posebnega vpliva nad maso kmečkoga prebivalstva. Sokolska zveza je bila edina, ki je uživala široko privlačnost, toda ta ni bila politična, temveč narodna in telovadna ustanova.

Po svojih "zastopnikih" narod ni imel potrebne vezi z vlado in je nastopila samopostavljena diktatura, je izginila vsaka priprava na demokratično v tistem pomenu besede, kot jo razumevajo demokratični, svobodni narodi.

Kvizlinške skupine

Ko je sovražnik okupiral Slovenijo, in so njegove posadke začele glavna mesta, trge in vasi, je pričel plačevati domače kvizlinge, ki so mu narod izročili skoraj brez vsakega prelijevanja krvi. Južno od Save na

ljansko prevaro. Ta dogodek je zadal belogardistom v tej okoliščini smrtni udarec.

Tudi besedilo domobranske prisega je marsikateremu odprlo oči. "Slovenec" jo je objavil v okviru 21. aprila 1944. Glasi se: "Prisegam pri Vsemogočnem Bogu, da bom zvest, hraber in svojim nadrejenim pokoren, da bom v skupnem boju s nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom vodje velike Nemčije, S. S. četami in policijo, proti banditom in komunistom kakor tudi njegovim zaveznikom svojo dolžnost vestno izpolnjeval za svojo slovensko domovino kot del svobodne Evrope. Za ta boj sem pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje. Tako mi Bog pomagaj."

Ali je bilo treba večjih dokazov, na kateri strani je bila bela garda?

(Se nadaljuje.)

Kako je danes na Dunaju

Bern, Švica (ONA). — Dunaj je danes le še senca tega, kar je bil nekdaj. Zavezniški zračni napadi, ki v zadnjih mesecih sledijo drug za drugim, so porušili precejšen del notranjega mesta, še bolj pa predmestja, kot na primer Moedling in Floridsdorf. Električne cestne železnice pa kljub temu še vedno obratujejo.

Takozvani zunanji pas okoli mesta, katerega Nemci imenujejo "Guertellinie", je bil v zadnjem času močno utrjen. Nemci so postavili vse polno pasti in jarkov proti tankom, zgradili nešteto bunkerjev, obdanih z bodečo žico. Enote Volksturm pa zdaj zidajo na najrazličnejših krajih barikade—vseposod pa je videti same uniforme in vojaške straže.

Ta poročila so povzeta iz švicarskega lista Basler Nachrichten z dne 21. febr. Verjetno je, da bo veljalo za Dunaj isto kot za Berlin. Nemci so se odločili, da bodo branili Dunaj tako dolgo, da bo vse porušeno, dokler ne bo zadnji zid podrt. Dunajski meščanski krogi pa se silno boje ruskih armad in mislijo, da jim grozi deportacija v Sibirijo.

(Po zadnjih vesteh se nahajajo ruske sile v sektorju Budimpešte, približno še 90 milj od Dunaja.)

Dunajčani pa se še vedno zanašajo na močnejše utrdbe takozvanega "Ostwalla", katerega so gradili nacistični inženirji skozi dolge mesece s pomočjo suženjskih delavcev. Ta pas utrdb obema baje ne le Bratislavo, temveč tudi vso Štajersko in Koroško. (Nemci so vključili večji del Slovenije v meje Štajerske in Koroške.)

Poročila pravijo, da trpi Gradec še več kot Dunaj. Tam se nahaja zdaj le še ena sama elitična cestna železnica v obratu. Slične razmere vladajo v Salzburgu, mestu, katero se vsak dan zavije v meglo neke rumenka-te umetne megle, za katero zastirajo nacisti svoja dela utrjevanja. Proti zavezniškim zračnim bombam jim ta megla seveda ne nudi nobene zaščite. Ljudje hodijo po ulicah s solzečimi očmi.

Mihajlovič se oglaš

Bern, Švica. (ONA). — Tukajnji diplomatični krogi so razširili vest, da so pristaši generala Draže Mihajloviča pretekli mesec priredili sestanek nekje v Jugoslaviji. Glasom tega poročila so ustanovili organizacijo, katero imenujejo "narodno demokratično unijo Jugoslavije". Zaobljubili so zvestobo kralju Petru.

Zemljevid kaže pozicijo vojnih operacij na daljnem Pacifiku—približevanje ameriške oborožene sile Kitajski in Japonski.

Še nekaj o konferenci v Jalti

Napisal Harold Laski

Churchillov govor o zaključkih konference v Jalti je bil brez vsakega dvoma eden njegovih velikih političnih govorov. Že iz tega je razvidno, da sestanek na Krimu ni bil gola formalnost in da so se prvaki treh velesil zares sporazumeli in napravili ogromen korak naprej. Jasno je dalje, da so se nemška upanja na neslogo med zavezniki izjalovila.

Ena poglavitnih točk Churchillovega govora je bilo vprašanje Poljske. Ravno v tem vprašanju je bila predlagana Churchillovo neprijazna resolucija—25 torijev je protestiralo proti sporazumu, do katerega je prišlo v Jalti, da naj bodo bodoče poljske meje na vzhodu z malimi spremembami take kot dolgočasna Curzonova linija.

Teh 25 torijev je zahtevalo, da naj Poljska obdrži svoje meje iz leta 1939 in da je nesprejemljiv sporazum, glede katerega Poljska sama ni bila niti vprašana, da pove tudi svoje naziranje. Nekateri teh torijev so govorili zelo vzhvičeno in strastno proti sporazumu, ki ga je podpisal H. G. Strauss, podtajnik ministrstva za javna dela, je celo odstopil, da s tem še bolj poudari svojo nezadovoljnost.

Resolucija je propadla, kajti dobila je le 25 glasov od 400, ki so bili oddani. Kljub temu pa je umestno dati nekaj pojasnila k tej zadevi.

Pred vsem je popolnoma jasno, da glavni promotorji te resolucije niso toliko prijazni Poljakom kot so sovražni Sovjetski uniji. Mnogo jih je med njimi, ki so bili prej jedro apizarske struje, ki se je skušala poboriti s Hitlerjem in pozneje s Francmom. Nobeden izmed njih ni niti poskušal razpravljati o vprašanju, ali poljska zamejna vlada v Londonu sploh še predstavlja drugo kot svoje lastne člane.

Niti besedice niso črhnilo o nesmiselnosti postopanja london-skih Poljakov od dneva smrti generala Sikorskega. Niti besedice o nesmiselnosti politike, ki zahteva, da bi jim morala Sovjetska unija napraviti velik poklon—v znak hvaležnosti, da ji je dano, kot velika čast, da sme osvoboditi one Poljake, ki so na Poljskem. Omenjeni toriji tudi niso povedali, da nekatere izmed najmočnejših poljskih političnih strank v izgnanstvu—kot na primer kmečka stranka in takozvani Bund—zelo zagovarjajo pobojanje na podlagi izjav krimske konference, in da se nahajajo nekatere druge—kot na primer poljski socialisti—v vladi le še

Grška borba za svobodo

Napisal Constantine Poulos

(Posebni poročevalce agencije ONA. Constantine Poulos je bil v Grčiji že dva meseca pred odhodom Nemcev in je prispeval v Atene dva dni predno so se izkrcale prve angleške patrle. Njegova poročila o razvoju razmer v Grčiji so mu pridobila velik sloves v vseh krogih, ki se zanimajo za grško vprašanje. Prinašamo zdaj prvi članek iz serije, ki daje zgodovinsko ozadje borbe, ki se je razvila med grškimi strankami.—ONA.)

Skozi zadnjih 18 mesecev nemške okupacije so se vsak četrtek sestajali znameniti grški profesorji in učitelji in razpravljali o novem vzgojnem načrtu, ki naj bi nadomestil fašistične vzgojne metode režima diktatorja Metaxasa. Obenem je bil namen, da se zmanjša izredno veliki odstotek nepismenih ljudi v Grčiji. Eden teh profesorjev je dejal, da so na teh sestankih izdelali več načrtov kot prej v 20 letih. Ta vzgojni odbor je bil pododsek osvobodilnega gibanja EAM. Slični pododseki so delali na poljedelskem, zdravstvenem, industrijskem in drugih gospodarskih in socialnih poljih.

Že sam obstoj teh odborov in pododsekov, ki so delali, dočim so se njihovi tovariši borili proti Nemcem po deželi in v mestih, je dokaz, da je grški narod odločen, da mora biti Grčija po vojni svobodna, demokratična in bogata. Prvaki gibanja EAM so čisto poudarili, da narod ni plačal tolike cene v svoji borbi proti fašizmu, da bi se potem vrnil nazaj v ono Grčijo iz leta 1940.

Po veliki polomiji v grško-turški vojni leta 1922 je bilo precej upanja, da bo prišlo do demokracije na Grškem. Kralj Konstantin je odstopil, njegov sin George pa je bil pregnan. Vodstvo je sicer prevzel premožnejši del srednjih slojev, toda navidezno z namenom, da podpira socialne zahteve, katerim je narod takrat začel prve dati izraza. Toda ta upanja se niso izpolnila—pod zastavo republike so se šopirili isti dekadentni politični elementi kot prej.

Venizelos, ki je bil tako drzen in obenem velik realist v zunanjih zadevah Grčije, je bil nesposoben razrešiti domače probleme, ki so tlačili ljudstvo. Odlašal je in zamudil čas reorganizacije in preustrojitve svoje dežele. Tako je propadla grška demokracija. In ko je propadla, je napravila prostor razvoju fašistične diktature.

"Zakaj nečete kralja?" so vpraševali angleški vojaki, ko so začeli svojo borbo proti grškim patriotom v Atenah. Kaj so mogli odgovoriti Grki? Odgovorili so s pomilovalnim molkom. Od leta 1936 do 1940 sta kralj George in general Metaxas "osrečila" grški narod z vsemi strahotami najčistjega fašizma. Razvila se je korupcija in rodili so se izdajalci, radi katerih Grki niso uspeli pomesti Mussolinijevih vojakov nazaj v morje, ko so jih napadli, pozneje pa, ko je nastopila Nemčija, so podlegli brez pravega boja. Kajti izdajalci so s fabriciranimi povelji odpoklicali čete a fronte in se žurili stopiti v zvezjo z Nemci, da si zagotovijo dobra mesta v novi kvizlinški vladi.

Vse kvizlinške vlade, ki so sodelovale z Nemci in jim pomagale tlačiti narod, so bile sestavljene izključno iz krogov, ki so bili stebri generala Metaxasa in kralja Georgea. Jasno je bilo torej, da je moral osvobodni grški narod zahtevati, da George ne sme biti več breme grškemu narodu ter naj pride zopet nazaj na angleški budžet.

Ta želja pa ni bila v skladu z načrti angleškega zunanjega urada glede kontrole povojne grške vlade. Angleški zunanji urad in Churchill sta odločila, da sme vladati na Grškem le kralj George, kajti Grčija leži počez na vitalni angleški prometni cesti skozi Sredozemlje.

Ta odločitev je globoko podcenjevala nade in načrte grškega naroda na polju gospodarske in socialne demokracije. Pogrešna je bila tudi v tem, da je mislila, da so te nade in nameni pogubni za tradicionalno prijateljsko Grčijo in Velike Britanije.

Ta popolnoma neutemeljena bojazen in nezaupanje do gibanja, ki je predstavnik pretežne večine grškega naroda, sta pri-

vedla zunanji urad in Churchill do tega, da sta se obrnila proti progresivnim elementom grškega javnega in političnega življenja. Padla je usodopolna odločitev, da je treba uničiti oblast gibanja EAM, češ, potem ne bo nikogar več, ki bi se utegnil upirati angleškemu načrtu za povojno Grčijo.

Vse to, obenem z neprestanim namigavanjem Churchilla v letih 1943 in 1944, da naj se kralj George vrne na svoj prestol—katerega itak ni bilo več—je ustvarjalo nezaupanje do angleške politike in je naposled privedlo do tragičnih dogodkov preteklega decembra.

Svetovna konferenca delavskih unij pozdravila Tito

Predsedniki svetovne konference delavskih unij (zvez) so poslali maršalu Titu sledeče poročilo:

"Delegati, kateri predstavljajo 60 milijonov delavcev iz 35 držav, pošiljajo svoje bratske pozdrave Vam, vojakom in častnikom pod Vašim poveljstvom. Mi smo se sestali v Londonu, da združimo napore delavcev, ki jih mi zastopamo, za zmago v tej vojni in za trajen mir, za svet, dostojen za žrtve borilcev, ki so krvaveli in padli za obrambo naše svobode. Naše prve misli na tej konferenci so usmerjene slavnim oboroženim silam Zedinjenih narodov, katere imajo na svojih zastavah zapisane upe vsega človeštva, kojih slavna dela so zavarovala zmago naše stvari na vseh bojiščih in na vseh frontah. Mi smo pozvali 60 milijonov delavcev, katere predstavljamo, da niti za trenutek ne odnehajo in ne počivajo od svojih naporov, četudi se zmaga bliža, pač pa delajo še z večjo energijo in da sami sebe posvetijo edinemu namenu, kako bi podprli fronto še z večjo produkcijo. V njihovem imenu mi obetamo, da hočemo delati brez prestanka, da podpremo sile pod Vašim zapovedništvom z vsem, kar bodo potrebovale do dne, ko bo sovražnik položil svoje orožje.

Ameriški general hvali Jugoslovane

General Nathan F. Twinning, poveljnik petnajste ameriške zračne sile v Italiji, je pohvalil pomoč Jugoslovancev in je dal sledečo izjavo:

"Pred 14 meseci je začela petnajsta zračna sila operacije nad Jugoslavijo; ves ta čas so bili mnogi ameriški letalci prisiljeni spustiti se na vašo zemljo. Ti isti, ki so se morali spustiti, so danes svobodni borci, mesto da bi bili nemški ujetniki, zato se moramo kar najbolj zahvaliti za prijateljstvo in hrabrost moštva in ženstva v Jugoslaviji.

Vi ste riskirali svoje življenje in varnost vaših družin, vi ste rešili življenje stoterih naših letalcev, dali ste jim hrano, zdravniško oskrbo, streho. Prehodili ste kilometre in kilometre po nevarnem terenu, preko potokov in rek, preko brdov, v dežju in blatu, a vi ste vselej pripeljali naše letalce na varen prostor.

Kot poveljnik petnajste zračne sile, govorec v imenu očetov in mater mojih letalcev, želim izraziti zahvalo Amerike za vaše hrabro vedenje. Izražam vam s tem mojo globoko hvaležnost, da ste pokopali naše mrtve in vrnili meni njihove osebne stvari.

Hrabrost vaših rodoljubov, kateri so delali v težkih okoliščinah, ne zmanjša za svojo osebno varnost, je podžgala naše letalce, da vas ljubijo iz globine srca in dala jim je najslajnejšo sliko vašega naroda in vaše zemlje."—ZOFJA.

WHERE THE FUEL GOES

ONE STEEL MILL on the East Coast burned 105,227,000 gallons of fuel oil during the first three months of this year.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Po nebu sem videl, da mi ne bo treba več dolgo čakati; rdeč svet je segal do polovice neba; druga polovica, bledovijšnja z zlatimi oblaki, je ostajala za nami. Še nekaj trenutkov in vrhovi gora so zažareli v prvih solnčnih žarkih. Željno sem pogledal Denizi v obraz, ki je bil bolj rožnat od zarje same. Za hipce so se ujele oči z očmi; nato sem se boječe odvrnil. Bogokletno se mi je zdelo gledati jo brez konca in kraja.

A tisti mah se je markiza tako jedko zasmejala v svojem kotu, da me je kar izpreletelo.

"Jelite, gospod vikont, da nima poklica za samostansko življenje?" je izpregovorila.

Zdrnil sem se na svoji blazini. Porogljivi naglas teh besed je nalik biču ošinil—ne mene, ampak Denizo!

"Res, Deniza, reči moram, da razumeš svojo stvar," je mirno nadaljevala gospa de Saint-Alais. "Ljubim, ljubim, ljubim, ljubim... imenitno ti gre z jezika. Kdo te je učil tega? Menda ne gospod direktor? Ali pa morda celo..."

"Gospa!" sem vzdihnil.

Čprav je bila deklica potegnila oglatnico svoje mantilje na oči, sem si vendar živo predstavljaj njeno zadrage.

Toda mati je bila neizprosna.

"Veš, Deniza," je povzela, "ne morem se spomniti, da bi bila kdaj rekla tvojemu očetu: 'Ljubim te.' Vsekakor sem čakala s tem dotle, da me je prvič poljubil. Ti pa postavljaš dosedanj red na glavo..."

"Madame!" sem zajekal. "To je okrutno!"

"Zakaj, gospod?" je vprašala, kakor da me je šele zdaj opazila.

"Ali mar ne smem kaznovati svoje hčere, kakor mi drago?"

"Vpričo mene ne," sem srdito odvrnil. "To je nezaslišano, to je..."

"Glej, glej, vpričo vas ne, gospod vikont?" me je oponesla markiza. "Zakaj pa baš vpričo vas ne? Bolj je vendar ne morem ponižati, nego se je ponižala sama!"

"To ni res!" sem vzkipel v svojem ogorčenju. "To je svestna neresnica."

"Aha! Nu, ker vi hočete, ji povem vse, kar ji gre!" se je z neusmiljeno ironijo odrezala gospa de Saint-Alais. "Vi, gospod, pa izvolite sedeti pri miru in poslušajte. Toda ne varajte se, gospod vikont," je nadaljevala, sklonivši se k meni in mi ostro pogledala v oči. "Po tem, da jo kaznujem vpričo vas, nikar ne sklepajte, da ste ali da boste kdaj član rodbine—ali pa, da bo ta razuzdanka in nesramnica..."

Deniza je bolesto zajekala in se še globlje stisnila v svoj kot.

... da bo ta malopridnica, ki se je na koncu one dolgočasne istorije o kokardi predrznila dodati: "Ljubim ga!"—da bo ta svetoholka kdaj kaj pomenila za vas," je hladnokrvno nadaljevala mati. "Vajina zaroka je zdavnaj razdrta. Razdrta se je, ko so vaši prijatelji požgali naš grad v Saint-Alaisu; razdrta se je, ko so opustošili naš dvorec v Cahorsu; razdrta se je, ko so vzeli krajjo svobodo, poklali naše prijatelje in uklenili našo Cerkev, da so jo kakor sužnjo vlekli v svojem zmagovalnem sprevodu; da, razdrta je, razdrta na vekomaj in vse vaše teatralno herojstvo ne more izpremeniti tega dejstva! Umejte to, gospod vikont. Ker pa ste videli njeno samoponizanje, je treba, da vidite tudi njeno kazen. Ona je prva Saintalaška, ki je javno povedala, da ima ljubimca."

Zgodovina njene rodbine mi je bila dovolj dobro znana, da bi bil lahko postavil njeno trditve na laž; a takšno dokazovanje ne bi bilo pri-

merno za Denizina ušesa. Zadovoljil sem se s tem, da sem vstal.

"Če je tako, gospa," sem rekel z naklonom, "tedaj vsaj lahko prihranim gospodični svojo navzočnost. In to storim."

"Ne, niti tega ne boste storili," je odvrnila gospa de Saint-Alais, ne da bi se ganila. "Če sedete nazaj, vam povem, zakaj ne."

Sedel sem nazaj, ukročen po njeni samozavestni govorici.

"Tega ne boste storili," je rekla, hladno mi gledaje v obraz, "zato, ker moram vkljub zaničevanju, ki me navdaja do vas, vendarle priznati, da ste plemič."

"Prav zato vas moram ostaviti."

"Narobe, prav zato ostanete z nama do konca poti."

"Kvečjemu na kozlu, zraven kočijaža."

"Ne, tu notri," je odvrnila z mirnim glasom. "Znaite, da nimava ne potnih listov ne drugačnih papirjev; če ne b' imeli vas s seboj, bi naju prišel v slehernem mestu, ki se nama je peljati skozenj. To je res da mučno," je dejala in skomignila z rameni; "če bi bila vedela, da so pri- like tako žalostne, bi bila kaj ukrenila. Žal mi je—da druge možnosti ni za vas, kakor da se sprijaznite z neizogibnostjo in potujete z nama."

Vroč val radosti, zmagovalstva in osveteželnosti mi je zalil srce. Spet sem se naklonil.

"Hvala vam, gospa, da ste mi to povedali," sem dejal. "Po tem takem bi se zdelo, da ste v moji oblasti."

"O, o!"

"In da mi je treba samo stopiti z voza, pa ste kaznovani za bol, ki jo prizadevate gospodični."

"Bežite, bežite!"

"Kakor vidim, se bližamo mestecu: še tri minute, pa bomo tam. Ako rečete svoji hčerki le še besedico in jo le še enkrat razžalite vpričo mene, se ločim od vas in pojdem svojo pot."

V moje začudenje se je gospa de Saint-Alais na te besede srebno zasmejala.

"Ničesar podobnega ne boste storili, gospod," je rekla. "In jaz bom vzlic vaši prisotnosti ravna- la s svojo hčerjo tako, kakor se mi vidi prav."

"Ne izzivajte me!"

"Pravim vam, da ne boste storili ničesar."

"Kako da ne? Povejte mi, zakaj mislite, da ne bom storil ničesar?" sem vzdihnil.

"Zato, ker ste plemič, gospod vikont," je odvrnila, ne da bi se prestala smejati, "in ker se zavedate, da bi naju spravili v nevarnost, če bi se ločili od naju. Samo zato."

Spustil sem se na blazino in jo pogledal z ne- mrim ogorčenjem, zakaj njene besede so me bile mahoma uverile o tem, kar je bilo moja slabost in njena moč.

Markiza se je iznova blaženo zasmejala.

"Vidite, ali vam nisem rekla!" je nadaljevala. "Zdaj naj vam povem še to, kaj boste storili. Videti je, da bomo imeli opravka z zelo neza- upljivimi ljudmi. Istorija o gospe Corvasovi ne bo zadoščala, niti če jo potrdite s svojo besedo. Zato boste rekli, da sem vaša mati in da je go- spodična vaša sestra. Vem," je dodala in stru- peno pogledala hčer, "vem, da bi ji bilo ljubše, če bi jo predstavili kot svojo ženo. A meni to ne prija."

Zastokal sem; a bil sem razorožen kakor jetnik in uklenjen kakor suženj. Nisem ju smel osta- viti; šlo mi je za ljubezen in za čast, za oboje hkratu. Toda slutil sem markizin načrt, kako bo uro za uro in miljo za miljo trpinčila Denizo in mene. Baš do tega ji je bilo, da bi deklica potovala z menoj in dihala isti zrak kakor jaz in da bi se rob njenega krila dotikal mojega škornja.

(Dalje prihodnjic.)

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Zaga, veverica in ciperzamen (Nadaljevanje.)

Zaga, veverica in ciperzamen so bili Mickina nadloga. Zaradi žage me je morala skoraj vsak dan "tlakovati", veverica ji je sedela na glavo in se trdno držala pisane rute, da se je ni mogla rešiti, dokler tega nisem jaz hotel, no in ciperzamen je povzročal, da me je dnevno morala dvakrat preobleči, ali vsaj obleči mi čisto srajčko.

Bili so to takrat idilični časi, polni poezije. Kaj vem, solnce je moralo takrat drugače sijati, luna je bila vse večja in vedrejša kakor dandanes in ptički so žvrgoleli, da je človek nehoti moral pozabiti na smrt. Vmes pa so igrali invalidi iz laške vojne na svojih lajnah turbojno Garibaldijevo himno!

Zgodba o svinjaku

Da smo Slovenci kulturen narod, o tem nihče ne dvomi. Stvar je obče znana in jasna kot beli

dan. Ampak manj znano in jasno je, da so v mojem rodnem mestu že takrat imeli pripravljalnico za ljudsko šolo, ne otroški vrtec, ampak pripravljalnico, v katero so vtigali purgari svoje nadobudne fantiče in punčke. Ta zavod je bil v hiši Cerarjeve gospe. Štel sem tačas dobra štiri leta. Da, da, že tako zgodaj smo morali dati slovo svobodnemu življenju na trgih in ulicah starodrednega mesta.

Bilo pa je tako. Vsem, od mame pa do naše Mice, vsem mestnim psetom in mačkam, vsem sem že presedal zaradi svoje razposajenosti. Zato so me dali mati za nekaj časa v varstvo stari materi. Pa ne mislite, da sem prišel z dežja pod kap. Nikakor ne.

Stara mati je bila silo okrogla krčmarica, vedno s pečo na glavi—menda je še spala v njej—in če je stopila v zgornje mesto, kar se je redko zgodilo, je nosila s seboj tisto torbico, ki je imela na sprednji strani lepo izvezen okrasek—kakor so ga takrat na-

vadno nosile "modre" žene. To- rej tu sem me je prenesla usoda.

Prvi dan sem se nekoliko kujal, venomer držal prst v ustih—znak potuhnjenosti ali zadrege, kdo ve?—po strani pogledaval po hišnih vogalih, gostih, kuhinji, kruhu, prekanjem mesu in drugih neznanih rečeh. Ščasoma sem se vendar udomahil. Večerjal sem s služničadjo, kateri je predsedoval stari hlapec Matevž. Stara mama je bila pri gostih. Teta tudi. Stari oče pa je dremal.

Matevž se je lepo pokrival ter začel najprej moliti: "Oče naš—do čast Bogu"—trikrat. To je bilo zame strašno nadležno. Moje oči so se namreč ves čas že pasle na ogromni s "pošrekani- mi" vlivanci obloženi skledi. Študiral sem, kje bom zajel, ko preneha Matevž. Ali prav takrat nisem imel sreče. Matevž zapazi mojo duševno odsotnost, pa me sredi "odpusti nam naše grehe" tako nahruli, češ, da sem samo za žetje na svetu, da mi—kaj takega se mi še nikdar ni pripetilo—odpade lesena žlica na tla, na mizo pa so začele kapati vroče solze.

To so bile pravcate solze, potok solza. Toda metoda, ki je drugače pri materi vselej pomagala, tu ni zadala. Vsi so me začeli

VRHNJA PLAST

"Ti veliki postopač, zakaj ne greš in si poiščeš delo v vojni in- dustriji!"

porogljivo povpraševati: "Po čim ga prodajaš"—saj veste kaj—in takih neslanosti nebroj. Naposled sem se izmuznil s klopi pod mizo in med Sultanovimi nogami—to je bil večni cerberus—v hišo k stari mami. Matevža so takrat baš hudo osteli, meni pa dali bonbončke in klobaso. Hej, to sem bil vesel, ponosen in—škodoljiv. Pa kaj bi o vsem tem tako na široko razpravljaj. Nekega dne pride Cerarica k nam, pa reče: "Pepček, kaj ne bi hotel priti k nam v šolo? Veš, tam je tako prijetno." Seveda sta me Cerarica in stara mati že poprej prodali. Drugega dne sem bil tam.

Koncem konca sem znal v par tednih ves katekizem na pamet, poznal sem naglavne grehe ter božje in cerkvene zapovedi. Potem smo se začeli učiti pisati! Štiri leta star fant in enajst pet do šestletnih deklic. — Ker sem bil ljubljenc stare mame, ki je pri Cerarjevih imela precej vpliva—vsaj tako je razumljiv moj napuh—sem seveda kmalu postal šiba božja za pobožno Cerarjevo hišo. Če gospe slučajno ni bilo v sobi, sem deklicam nagajal, kolikor sem le mogel, opo- našal sem jih, vlekel za kite, da, celo pretepaval. Jok in hrušč sta seveda kmalu privabila na pozorišče Cerarjevo gospo. Ka- zen: marš domov! Kako rad sem pohitel pod okrilje stare mame.

Bilo je spet lepo pomladansko dopoldne. Zunaj je sijalo soln-

ce, notri smo pa preresetavali večno mlado melodijo "enkrat ena je ena". Ob desetih je bil odmor. Gospa je odšla, ne vem kam. Jaz pa sem v svoji samo- pašni nasilnosti—seveda nisem dal spoznati tega—pregovoril deklice, da so šle z menoj na dvorišče. Tam je stal ogromen svinjak, ki je bil na eni strani ograjen. Od dveh strani pa so držala vrata v svinjak. Tako smo se tu nekaj časa preganjali. Kar se me polohi hudomušnost.

Svinje so bile za ograjo, svinjak je bil odprt. Jaz jo pobri- šem v svinjak, punce pa za me- noj. Ko se pridrevim skozi vrata, jih zaprem in zbežim hitro na drugo stran svinjaka, kjer tudi zapahnem vrata. Deklice so bile ujele. Strašen jok in stok je zavladal, zraven so še svinje krulile, kakor bi bil sodni dan. Po tem junaškem činu sem jo odkuril po čisti domov. Stara mama me je sprejela pod peroti svoje ljubezni. Ko je čez pol ure pridrevela gospa Cerarjeva, k babici s strašno obtožbo, da sem enajst purgarskih punčk zapri v svinjak, so me stara mama ob- jeli, vsi srečni, da imajo tako podjetnega vnučiča.

Bil sem dejanski gospodar v hiši, strah in trepet vseh dekel in hlapcev, mora v kuhinji, nad- loga vsem živim bitjem in—an- gel za staro mamico. Počivaj v miru, blaga žena!

Svinjaška zgodba je žal imela posledice. Kakor je to običajno

v staroverskih mestih, ima vsa- ko dekletce brata in tako so me nekega deževnega dne zalotili, ko sem bil ravno brez sultanovega spremstva, ter me neznansko nabili. Čudno, da se takrat ni- sem jokal, tudi babici nisem po- vedal nezdode. Ali diletela jih je nemesis. Stara mama je o stvari izvedela. Drugi dan je bi- la naša krčma spremenjena v porotno dvorano, kjer je bilo zbranih enajst "strašnih" zločin- cev in kjer je bil sodni stol, po- rotniki, državni pravdnik, zago- vornik, policaj in—last but not least—krvnik v eni osebi—stara mamica. Bog ji povrni!

To je povest o svinjaku.

Nevarne igre

Takrat se je dobival smodnik, ali kakor smo ga mi nazivali: purfelj, še brez posebnih dovo- ljenj po prodajalnah. Prav no- tri do naših časov se je še ble-

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno nujna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

Street

TOREK, 13. MARCA

šal nad vrati trgovine na Mes-

nem trgu napis: "K. K. Pulver-

Verschleiss."

(Dalje prihodnjic.)

ŽENE V OKOLICI

DOBE NA TISOČE

EXTRA RDEČIH

Vsak dan so izplačane dragocene

rdeče točke gospodinjam, ki or-

nesejo porabljeni mast mesarjem.

Tej deželi bo mogoče primatek-

vale maslo in porabljeni ku-

hinjsko mast se bolj nujno po-

trebujejo za izdelovanje zdravil.

umetnega gumija, smodnika, ma-

la, barv in stotine drugih potre-

ščin na bojišču in na doma-

fronti.

Vsaka žena lahko pomaga

končno zmago s tem, da straj-

vsko kapljijo porabljeni mast,

kadar kuha. Spraviti je vredno

celo samo eno žlico masti. Ali ne

boste hranili do končne Zmage nad

Nemčijo in nad Japonsko?

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR

STAMPS

WAR